

Vətən müharibəsinə aparan Qələbə müjdəli yol

2020-ci il sentyabrın 27-də Ermənistanın növbəti genişmiqyaslı hərbi təxribatları nəticəsində başlanan və 44 gün davam edən Vətən müharibəsindən 5 il ötür. Xalqımız üçün “Olum, ya ölüm” məsələsinin həll olunduğu bu savaşda möhtəşəm Qələbə qazanılması Azərbaycanın hərbi tarixinin ən böyük Zəfəri olmaqla, çağdaş tariximizdə də yeni bir mərhələnin başlanğıcı sayılır.

Bu Qələbə təcavüzkar Ermənistanın 30 il davam edən işğalçılıq siyasətinə son qoydu, milli dövlətçiliyimizin gücünü, xalqımızın iradəsini, əzmini bütün dünyaya nümayiş etdirdi. Həm hərbi, həm siyasət, həm də diplomatiya meydanında əldə edilmiş bu tarixi Zəfər Azərbaycanın beynəlxalq aləmdə nüfuzunu qat-qat artırdı, Cənubi Qafqaz regionunda, bütövlükdə, dünyada yeni reallıqlar yaratdı.

(ardı 12-ci səhifədə)

Vətən müharibəsinə aparan Qələbə müjdəli yol

(əvvəl 1-ci səhifədə)

Bu gün 5 il bundan əvvəl baş verən hadisələri təhlil etməmişdən öncə Vətən müharibəsindək Ermənistan–Azərbaycan arasında mövcud olmuş münaqişə dövründə bölgədə gedən proseslərə qısa nəzər yetirməyin vacibliyi ön plana çıxır. Sovet imperiyasının süqutu ərəfəsində Ermənistan tərəfindən hərbi təcavüzə məruz qalan Azərbaycanda, xüsusilə müstəqilliyimizin bərpasının ilk illərində nizami ordunun olmaması, hərbi texnika çatışmazlığı və siyasi böhran səbəbindən torpaqlarımız biri-birinin ardınca Ermənistanın keçmiş havadarlarının köməyi ilə işğal olunurdu.

Azərbaycan “Olum, ya ölüm” dileməsi qarşısında qaldığı bu çətin dövrdə – 1993-cü ilin iyununda ulu öndər Heydər Əliyevin xalqın təkidli tələbi ilə hakimiyyətə qayıdışı vəziyyəti tamamilə dəyişdi. Dahi liderin hakimiyyət səkanı arxasına keçməsindən dərhal sonra ölkədə xaos, anarxiyaya, özbaşınalığa son qoyuldu, bütün sahələrdə sabitlik yarandı. Hərbi sahədə müasir ordu quruculuğu strategiyasının həyata keçirilməsinə başlanıldı. Həmin dövrdən başlayaraq Silahlı Qüvvələrin formalaşdırılması dövlət siyasətinin prioritetinə çevrildi.

Ordunun strukturunun gücləndirilməsi, peşəkar və vətənpərvər zabıt heyətinin hazırlanması, beynəlxalq hərbi əməkdaşlığın genişləndirilməsi və ordunun ən müasir silahlarla komplektləşdirilməsi atılan mühüm addımlar sırasında oldu. Ulu öndərin gərgin əməyi sayəsində çox qısa müddətdə Azərbaycan hərbi, iqtisadi, siyasi baxımdan regionun lider dövlətinə çevrilməyə başladı.

Sonrakı illərdə NATO ilə əməkdaşlıq proqramları çərçivəsində ordumuzun peşəkarlığı daha da artırıldı, Silahlı Qüvvələrimizin beynəlxalq təlimlərdə iştirakı təmin edildi. 2003-cü il oktyabrın 15-də xalqın mütləq əksəriyyətinin səssəməsi ilə müstəqil Azərbaycanın dövlət başçısı seçilən, ümummilli lider Heydər Əliyevin müdrik və uzaqgörən siyasətini layiqincə davam etdirən Prezident, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin təşəbbüsləri və bilavasitə rəhbərliyi ilə dövlət büdcəsində müdafiə xərclərinin əhəmiyyətli dərəcədə artırılması, müasir hərbi texnikanın alınması, yerli hərbi sənaye kompleksinin qurulması və şəxsi heyətin döyüş hazırlığının yüksəldilməsi nəticəsində Azərbaycan Ordusu regionun ən güclü ordusuna çevrildi. Dövlətimizin başçısının qeyd etdiyi kimi, biz güclü ordu yaratdıq və bu ordu Vətən müharibəsində öz sözünü dedi.

Qüdrətli Azərbaycan Ordusunun döyüş meydanında öz sözünü deməsindən söhbət açarkən Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin “Vətən müharibəsinin baş məşqi” adlandırdığı 2016-cı ilin Aprel döyüşlərinin Qarabağın azad edilməsi prosesində rolunu və önəmini vurğulamaq gərəkdir. Məhz 2016-cı ilin aprel ayının əvvəlində düşmənin növbəti hərbi təxribatları nəticəsində baş verən dördgünlük döyüş Ermənistan–Azərbaycan qoşunlarının təmas xəttində uzun illər davam edən status-kvonun dəyişməsinin başlanğıcı oldu.

Azərbaycan Ordusu qısa müddət ərzində mühüm yüksəklikləri, o cümlədən 1994-cü ildə ulu öndər Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilmiş uğurlu “Horadiz əməliyyatı”nda azad edilmiş Cəbrayıl rayonunun Cocuq Mərcanlı kəndində uzun illər boyu soydaşlarımızın məskunlaşmasına imkan verməyən, işğalçıların nəzarətində olan önəmli Lolətopa yüksəkliyini düşməndən təmizlədi. Bu əməliyyat yalnız bir hərbi uğur deyil, həm də siyasi baxımdan dönüş nöqtəsi oldu və Azərbaycan dövlətinin strateji qərarvermə qabiliyyətini bütün dünyaya əyani şəkildə nümayiş etdirdi.

Aprel döyüşləri Ermənistan cəmiyyətində isə əksinə, ciddi böhran yaratdı, uzun illər haqqında miflər uydurulən “məğlubiyyətsiz Ermənistan ordusu”nun zəif və gücsüz olması açıq şəkildə üzə çıxdı. Azərbaycan bu döyüşlərlə sübut etdi ki, torpaqlarını hər an azad etməyə qadirdir.

Bundan sonra Silahlı Qüvvələrimizin daha bir möhtəşəm uğuru, 2018-ci ilin mayında Naxçıvan Muxtar Respublikasında keçirilən Günnüt əməliyyatı Azərbaycan Ordusunun yüksək döyüş hazırlığının bariz göstəricisi oldu. Bu əməliyyat nəticəsində bir sıra strateji yüksəkliklər azad edildi və düşmənin əsas təchizat yolları nəzarət altına alındı. Günnüt uğuru yalnız taktiki nəticə kimi deyil, həm də psixoloji baxımdan önəmli hadisə idi. O vaxt Azərbaycan xalqı bir daha əmin oldu ki, tezliklə torpaqlarımızın işğaldan azad olunması məsələsi təkcə arzuda deyil, reallıqda da öz əksini tapacaq.

Azərbaycan xalqının bu əminliyi təqribən 2 il sonra real həyatda öz əksini tapdı. Bu baxımdan, 2020-ci ilin iyulunda düşmənin silahlı qüvvələrinin Tovuz rayonu istiqamətində törətdiyi təxribatlar təkcə Ermənistan–Azərbaycan arasında mövcud olmuş münaqişə üçün deyil, bütövlükdə region üçün həm siyasi, həm də hərbi müstəvidə mühüm nəticələr doğurdu. Ermənistanın bu təxribatının qarşısının alınması zamanı Azərbaycan Ordusunun göstərdiyi fədakarlıq və igidlik nümunələri düşmənin bütün planlarını alt-üst etdi. Bu döyüşlər Azərbaycanda xalq-iqtidar birliyi daha da möhkəmləndirdi və ölkədə geniş vətənpərvərlik ruhu formalaşdırdı. Tovuz döyüşləri həm də beynəlxalq miqyasda rezonans yaradı. Qardaş Türkiyə Azərbaycanı yanında olduğunu açıq şəkildə bəyan etdi, Pakistan, İsrail və digər dost dövlətlər də ölkəmizə siyasi-mənəvi dəstək verdilər.

Şübhəsiz, bütün bunlar Vətən müharibəsinin başlayacağı təqdirdə qüdrətli Azərbaycan dövlətinin şəxsiz qələbəsinə təmin edəcək mühüm amillər idi. Lakin 44 günlük Vətən müharibəsindək işğalçı Ermənistanın ovaxtkı müdafiə naziri David Tonoyanın tez-tez bəyan etdiyi “Yeni müharibə, yeni ərazilər” xülyasına düşən təcavüzkar dövlətə yuxarıda haqqında danışdığımız döyüşlər zamanı əldə olunmuş uğurlar sayəsində verilən bu mühüm mesajlar dərs olmadı. Nəticədə 2020-ci il sentyabrın 27-də Ermənistanın əsasən mülki vətəndaşlarını, mülki və obyektlərimizi hədəfə alan növbəti genişmiqyaslı hərbi təxribatlarına cavab olaraq Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin ildırımsürətli əks-hücum əməliyyatına start verməsi ilə Vətən müharibəsi başladı.

Tariximizi “Dəmir yumruq” adı ilə düşən bu hərbi əməliyyatlar Azərbaycan dövlətinin hərbi-siyasi gücünü, xalq-ordu birliyi nümayiş etdirdi. 44 gün ərzində Azərbaycan Ordusu həm o vaxtadək misli görünməmiş hərbi üstünlüyünə nail oldu, həm də beynəlxalq hüququn təminatçısı kimi ədaləti bərpa edərək işğal altındakı ərazilərimizin hərbi yolla azad edilməsini təmin etdi.

“Dəmir yumruq” əməliyyatının başlanğıcında əsas hədəflərdən biri Ermənistanın illərlə möhkəmləndirdiyi və haqqında miflər uydurduğu “Ohanyan xətti”nin darmadağın edilməsi idi. Azərbaycan Ordusu modern hərbi texnologiyalardan – pilotsuz uçuş aparatlarından, yüksək dəqiqlikli raket sistemlərindən, elektron kəşfiyyat vasitələrindən istifadə edərək düşmənin “keçilməz Ohanyan xətti”ni qısa müddətdə yerlə-yeksan etdi. Cəbrayıl və Füzuli istiqamətlərində aparılan əməliyyatlar nəticəsində Ermənistanın illərlə güvəndiyi istehkamlar darmadağın edildi və düşmənin cəbhə xətlərindəki mövqeləri tamamilə sıradan çıxarıldı.

Müasir hərbi strategiyanın bütün üsullarından uğurla istifadə edən müzəffər Azərbaycan Ordusu arsenalında olan ən müasir “Bayraktar TB2” pilotsuz uçuş aparatları və “Harop” tipli kamikadze dronlarla düşmənin zirehli texnikasını və

artilleriyasını yüksək peşəkarlıqla məhv etdi. Qısa müddətdə yüzlərlə tank, artilleriya qurğuları və hava hücumundan müdafiə sistemləri tamamilə sıradan çıxarıldı. Ordumuzun təmin etdiyi bu taktiki üstünlük 44 günlük Vətən müharibəsinin gedisatında dönüş nöqtəsi oldu, Ermənistan ordusunun ruh düşkünlüyünü artırdı və hərbi strategiyasını iflic vəziyyətə gətirdi.

Ümumiyyətlə, Vətən müharibəsinin hər günü yeni qələbələrə, hərbi uğurlara zəngin oldu. Oktyabrın əvvəlində Cəbrayılın, ardınca Füzulinin azad edilməsi Azərbaycan Ordusunun hücum tempiyi yüksəltdi. Daha sonra Zəngilan və Qubadlının azad olunması Azərbaycana bölgədə strateji üstünlük yaratdı. Bu əməliyyatlar nəticəsində həm Araz çayı boyunca dövlət sərhədimiz bərpa edildi, həm də Ordumuz Şuşa istiqamətində sürətlə irəlilədi. Bu, hərbi üstünlüyün taktiki və strateji uğurunu birlişdirən möhtəşəm əməliyyatlar silsiləsi idi.

Bütün dünyanı heyərləndirən, strateji, taktiki hazırlığna və icrasına görə hər tarixində misli görünməmiş hadisə olan əfsanəvi Şuşa əməliyyatı Vətən müharibəsinin taleyini həl edən ən mühüm addım oldu. Düşməni “alınmaz qala” kimi təqdim etdiyi Şuşanın müdafiəsinə xüsusi qüvvələrin cəlb etsə də, yüngül silahlarla silahlanmış Azərbaycan xüsusi təyinatlıları sıx meşəliklərdən keçərək, sıldırım qayaları qarış-qarış durmanaraq Ermənistan silahlı birləşmələrinin gözləmədiyi istiqamətdən şəhərə daxil oldu.

Şəhərin küçələrində əlbəyaxa döyüşlər nəticəsində 28 il xilaskarını gözləyən Qarabağın tacı, qədim mədəniyyət mərkəzimiz Şuşa 2020-ci il noyabrın 8-də düşməndən tamamilə təmizləndi. Şuşanın azad edilməsi həm tarixi Qələbəmizin zirvəsi, həm də illərin həsrətinə sona yetməsi demək idi.

Həmin tarixi gündə yenilməz sərkərdə, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin Şəhidlər xiyabanından bu Zəfər müjdəli xəbəri xalqımıza çatdırarkən dediyi “Böyük fəxarət və qürur hissi ilə bəyan edirəm ki, Şuşa şəhəri işğaldan azad edildi! Şuşa bizimdir! Qarabağ bizimdir! Bu münasibətlə bütün Azərbaycan xalqını ürəkdən təbrik edirəm. Bütün şuşalıları ürəkdən təbrik edirəm” sözləri çoxoxsuz tariximizə qızıl hərflərlə yazıldı. Bu, yalnız Azərbaycanın hərbi Qələbəsinin deyil, həm də xalqımızın mənəvi Zəfərinin rəmzi oldu və 8 Noyabr çağdaş tariximizə hər il böyük təntənə ilə qeyd edilən Zəfər Günü kimi əbədi həkk olundu.

Müzəffər Ali Baş Komandan, yenilməz Sərkərdə İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə rəşadətli Azərbaycan Ordusu tərəfindən Şuşanın yağı düşməni tapdağından azad olunması Ermənistanın hərbi-siyasi məğlubiyyətinin kulminasiya nöqtəsi idi. Məhz Şuşanın azad edilməsindən sonra Ermənistan rəhbərliyi Vətən müharibəsində biabırçı məğlubiyyətini əks etdirən kapitulyasiya aktını imzalamağa məcbur oldu.

Noyabrın 10-da Azərbaycan və Rusiya prezidentlərinin, Ermənistanın baş

mentləri və diplomatik çevikliyi ilə ölkəmizin mövqeyini yüksək səviyyədə qorumağı bacardı.

Savaş günlərində Türkiyə ilə qardaşlıq münasibətlərinin gücləndirilməsi Azərbaycanın ən mühüm üstünlüklərindən biri oldu. Prezidentlər İlham Əliyev və Rəcəb Tayyib Ərdoğan arasındakı qardaşlıq münasibətləri Azərbaycan üçün güclü diplomatik dayağa çevrildi. Türkiyə və digər dost dövlətlərin açıq dəstəyi həm Ermənistanı, həm də ona himayədarlıq edən qüvvələri geri çəkilməyə məcbur etdi.

Vətən müharibəsinin gedişində Prezident İlham Əliyevin dünyanın aparıcı media qurumlarına verdiyi çoxsaylı müsahibələr informasiya müharibəsində də Azərbaycanın qələbəsinə təmin etdi. Müsahibələrdə dövlətimizin başçısı faktlara əsaslanaraq Ermənistanın işğalçı siyasətini ifşa edir, ölkəmizin beynəlxalq hüquqa uyğun mövqeyini dəqiq arqumentlərlə əsaslandırır. Bu yanaşma nəticəsində dünya ictimaiyyəti Azərbaycanın haqlı mübarizəsini qəbul etdi, Ermənistan isə beynəlxalq müstəvidə təcrid olundu.

Göründüyü kimi, Vətən müharibəsində Azərbaycanın Qələbəsinin əsas səbəbi hərbi və diplomatik gücün sintezində idi. Döyüş meydanında qazanılan uğurlar dövlətimizin beynəlxalq mövqeyini gücləndirdi, diplomatik dəstək isə orduda ruh yüksəkliyini artırdı. Şuşanın azad edilməsindən sonra Ermənistanın kapitulyasiya aktını imzalamağa məcbur olması və Ağdam, Kəlbəcər, Laçın rayonlarının döyüşsüz qaytarılması məhz bu sintez modelinin parlaq nəticəsi idi

Bu amillər Prezident İlham Əliyevin güclü strateq kimi unikal yanaşmasının göstəricisi idi. Məhz bu sintez sayəsində hərbi qələbələr diplomatik masada üstünlüyə çevrildi, diplomatik üstünlüklər isə ordunun əməliyyat imkanlarını genişləndirdi. Vətən müharibəsinin nəticələri Azərbaycanın tarixi taleyini köklü şəkildə dəyişdi. Ermənistanın illərlə yaratdığı “qalib ölkə” mifologiyası tamamilə darmadağın edildi. Azərbaycan xalqı öz gücünə, ordusuna və liderinə inanaraq 30 ilə yaxın davam edən işğala son qoydu.

Prezident və Ali Baş Komandan İlham Əliyev bu müharibədə yalnız dövlət başçısı kimi deyil, həm də milli Lider kimi çıxış etdi. Onun rəhbərliyi altında Azərbaycan həm hərbi, həm siyasi, həm də mənəvi baxımdan qələbə qazandı. Bütün bunlar, yəni yenilməz iradə, strateji düşüncə, diplomatik çeviklik və milli həmrəyliyin sintezi yeni dövrün liderlik modeli idi. Vətən müharibəsi sübut etdi ki, dövlətimizin başçısı təkcə Azərbaycanın deyil, bütün regionun gələcək siyasi reallıqlarını müəyyən edən dövlətçilik modelinin, milli gücün və xalqın iradəsinin tənənəsi oldu.

BMT, ATƏT və digər beynəlxalq təşkilatlar isə ölkəmizin ərazi bütövlüyünün təmin olunmasını vacibliyini təsdiqlədilər. Bu, Azərbaycanın yalnız regional deyil, global səviyədə nüfuzunun da artmasını təmin etdi.

Müharibənin zirvə anında – 10 noyabr 2020-ci il tarixində Azərbaycan, Ermənistan və Rusiya arasında imzalanmış üçtərəfli Bəyanat regionda davamlı sülhün təmin olunması üçün ilkin şərtləri müəyyənləşdirdi. Bu sənədə əsasən, Rusiya sülhməramlıları azad edilmiş ərazilərdə yerləşdirildi. Sülhməramlıların əsas vəzifəsi tərəflər arasında etimad mühitinin yaradılması, mülki əhalinin təhlükəsizliyinin təmin olunması və regional sabitliyin qorunması idi.

Rusiya sülhməramlılarının ərazilərimizdə yerləşdirilməsinə baxmayaraq, Ermənistan silahlı birləşmələrinin qalıqları və erməni separatçıları beynəlxalq qanunlara məhəl qoymadan təxribatçı fəaliyyətlərini daha da genişləndirməyə cəhd edirdilər. Onlar müxtəlif silahlı qruplar vasitəsilə

Azərbaycanın Qarabağ ərazisində, Azərbaycan – Ermənistan şərti dövlət sərhədində terror xarakterli əməliyyatlar həyata keçirməyə başladılar. Bu təxribatlar həm hərbi infrastruktur və nəqliyyat yollarına, həm də mülki əhaliyə birbaşa təhlükə yaradır, azad edilmiş bölgələrimizdə bərpa-quruculuq işlərinin aparılmasını ciddi risk altında qoyurdu.

10 noyabr üçtərəfli Bəyanatın müddəalarına əsasən, Qarabağ bölgəsini dərhal tərk etməli olan Ermənistan silahlı qüvvələrinin qalıqlarının və qeyri-qanuni erməni silahlı dəstələrinin hələ də bölgədə qalması göstərdi ki, beynəlxalq razılaşmalar və sülhməramlıların mövcudluğu ərazidə təhlükəsizliyin tam təminatı üçün kifayət etmir. Təxribatçı fəaliyyətlər, eyni zamanda, regional sabitliyi də təhdid təşkil edirdi. Ermənilərin təxribat-diversiya fəaliyyətləri bölgədə gərginliyi artırır və humanitar vəziyyətin pisləşməsinə səbəb olurdu. Bu vəziyyət Azərbaycanın hərbi gücünün və strateji hazırlığının əhəmiyyətini bir daha ortaya qoydu.

Ermənistan silahlı qüvvələrinin qalıqları və qeyri-qanuni erməni silahlı dəstələri tərəfindən törədilən Azərbaycanı mülki əhalinin, o cümlədən ərazidə xidmət aparan polis əməkdaşlarının, eləcə də tikinti-quruculuq işlərinə cəlb edilmiş mütəxəssislərin qətl dövlətimizi adevət addımlar atmağa məcbur etdi. 2023-cü il sentyabrın 19–20-də Azərbaycan Ordusu Qarabağ iqtisadi rayonundakı separatçı-terrorçu xunta rejiminin mövcudluğuna son qoymaq üçün lokal xarakterli antiterror əməliyyatı həyata keçirdi.

Operativ hərbi tədbirlər nəticəsində Qarabağ iqtisadi zonasındakı mülki erməni əhaliyə və mülki obyektlərə heç bir zərər vermədən Ermənistan silahlı qüvvələrinin qalıqlarının və qeyri-qanuni erməni silahlı dəstələrinin mövqeləri və döyüş texnikası zərərsizləşdirildi, çoxlu sayda silah-sursat müsadirə edilərək ərazidən götürüldü və təhlükəsizlik təmin olundu. Bu tədbirlər həm də beynəlxalq ictimaiyyətə ünvanlanmış diplomatik mesaj idi. Azərbaycan bununla beynəlxalq hüquqa sadıqlığını nümayiş etdirərək göstərdi ki, ərazilərinin və vətəndaşlarının təhlükəsizliyini qorumağa daim qadirdir.

Ümumiyyətlə, 2020–2023-cü illərdə Azərbaycanın liderliyi ilə regionda baş verən proseslər göstərdi ki, yalnız diplomatiya və beynəlxalq razılaşmalar sülhün və təhlükəsizliyin təmin olunması üçün kifayət etmir. Bu məsələdə müntəzəkli hərbi hazırlıq, qabaqlayıcı əməliyyat planları və strateji nəzarət də vacib amillərdir.

Postmüharibə dövründə dövlətimizin qarşısında duran əsas vəzifə işğaldan azad edilmiş torpaqlarda həyatın bərpası, iqtisadi-sosial infrastrukturun yenidən qurulması və 30 ildən artıq doğma torpağa qovuşmaq arzusu ilə yaşamış keçmiş məcburi köçkünlərin təhlükəsiz və normal həyat şəraitinə qaytarılmasıdır. Bu istiqamətdə həyata keçirilən fəaliyyətlər Qarabağ iqtisadi zonasının və Şərqi Zəngəzurun digər guşələrində mötəbər beynəlxalq tədbirlərin keçirilməsi bu bölgələrdə dünyaya sülh, təhlükəsizlik və əməkdaşlıq məsajlarını ünvanlanması Vətən müharibəsində qazandığımız möhtəşəm Qələbənin davamıdır.

Albina ATLIXANOVA, jurnalist